22. štev. Novo mesto 29. maja 1919. Letnik XXXV.

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 10 K, za pol leta 5 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12·— K, za Ameriko 14·— K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Najnovejše in najvažnejše izkušnje glede zatiranja peronospore ali paleža.

I.

Glivica, ki jo imenuje znanstvenik peronosporo, povzroča bolezen na trti, kateri pravi naš vinogradnik, zaradi tega ker trto opali, palež.

Peronospora spada med najhujše sovražnike vinske trte, ki napada listje in grozdje trte in povzroča s tem vinogradnikom, zlasti v mokrih letih, ogromno škodo.

Zaradi tega se znanstveniki in strokovnjaki trudijo, da bistvo bolezni, nje razvoj in sredstva proti njej čim bolj temeljito raziščejo in preskusijo.

Te izkušnje se leto za letom množe in vsak vinogradnik, ki hoče svoj vinograd pred škodo obvarovati, jih mora poznati in se jih posluževati.

V naslednjem je podano v kratkem vse, kar mora vinogradnik o peronospori in nje zatiranju vedeti.

Bistvo bolezni.

Peronospora je glivica (goba), ki raste na vseh zelenih delih trte. Ta goba se pomnožuje s pomočjo zelo drobnega, s prostim očesom nevidnega semena, ki ga znanstveniki imenujejo trose.

Goba prezimuje v obliki zimskih, takozvanih jajčnih trosov v odpadlem, bolnem listju in grozdju. Spomladi ob zadostni toploti, navadno že meseca majnika, se iz zimskih trosov razvijejo kalilne vrečice, ki vsebujejo po kakih 40 rojilnih trosov. Po dežnih kapljicah, ki odskakujejo od zemlje, pridejo ti trosi najprvo na najnižje trtne liste. Na listih izkalé, klica se zarije skozi dihalne reže, to je odprtinice na spodnji strani lista, v notranjščino lista, kjer se iz nje razvije nitkam podobno pletivo, kojemu pravimo podgobje.

Podgobje izsesava listne stanice, vsled česar list pobledi in porjavi. Konečno, po zopetnem dežju, izraste podgobje pri dihalnih režah, ki jih ima trtni list na svoji spodnji strani na milijone, na površje, tam se razraste v veje (trosonosce), na kterih se razvijejo sivobeli poletni trosi ali konidije peronospore. Na napadanih listih jih vidimo v podobi sivobelih, rahlih, prašnih lis na spodnji strani lista.

Dozorele poletne trose raznaša veter po novoizrastlih listih, kjer ob zadostni vlagi in toploti (najmanj 15° C, najbolje 25 do 30° C) izkalé in skozi dihalne reže na novo okužijo med tem izrastle, doslej še zdrave liste. To se ponavlja celo leto.

Da so prvi trosi, ki okužijo le nektere liste, dosti manj nevarni kot milijoni poletnih trosov, ki lete po vinogradu in okužijo vso trto, je umevno.

Peronospora napada tudi grozdje. Najbolj nevarno je, ako ga napade koj po cvetju. Mlade jagode imajo namreč na svoji površini enake dihalne reže (odprtinice) kot listi, zato so trosom peronospore posebno dostopne. Napadene mlade jagode najprvo osive, potem počrne, se posušijo in odpadejo. Starejše, to je že izrastle jagode, nimajo več dihalnih rež, zato jih napade peronospora le skozi grozdne pecljičke, tik ob jagodi. Napadene jagode dobe potem od pecljičev doli žlebčkate vdrtine, porjave (odtod ime „usnjate jagode“ pri Nemcih), konečno tudi počrne, se posuše in odpadejo. V tem se bistveno razlikuje peronospora od plesnobe (oidija). Pri plesnobi postanejo jagode pepelnato sive in razpokajo. Plesniva jagoda je le na površju (kožici) bolna in je znotraj zelena, med tem ko je pri peronospori jagoda tudi znotraj vsa bolna, nekako sparjena in gnila.

Sredstva proti peronospori (paležu) in njih učinek.

Vsa priporočljiva sredstva proti peronospori so strupene soli. Najbolj učinkovite iz njih so bakrene soli, med temi pa je najbolj znana in najcenejša modra galica.

Vsa sredstva rabimo tako, da ž njimi zastrupljamo spomladne ali poletne trose peronospore v trenutku, ko pričnó kaliti. Če poškropimo list z modro galico še predno je okužen, je zavarovan proti bolezni. Vsa njegova površina je namreč porosena z drobnimi kapljicami strupene galice. Če pade na list tros peronospore, ne more skaliti poprej, dokler (pri zadostni toploti) ne najde vlage. Če je ne dobi, pogine v nekolikih dneh. Kakorhitro pa pade dež ali močna rosa, pričnó v vodnih kapljicah tekom pol ure kaliti trosi peronospore. Med tem se pa raztopi v teh kapljicah tudi že nekaj strupene galice in ta klico trosa, kakorhitro se razvije, zastrupi, tako da usahne in se ne more zarasti v notranjščino lista.

Če je v poldrugem milijonu delov vode raztopljen le en del galice, je tekočina že tako strupena, da uniči kaleče trose peronospore. Nasprotno pa, če še tako močno galično raztopino rabimo še-le potem, ko se je klica glivice že zarastla v list, ne moremo bolezen več preprečiti, ker v list galica ne pride. Treba si je toraj zapomniti: škropljenje trt proti peronospori je le preprečevalno, ne pa ozdravljevalno sredstvo. Ž njim se da le doslej zdravo trto obvarovati bolezni, ne pa že bolno trto ozdraviti!

Poleg bakrenih soli, h katerim spada galica, ki je bakren sulfat, se rabi v novejšem času zoper peronosporo tudi perocid, ki je sulfat raznih redkih glin, zlasti cerita. Tudi perocid dobro učinkuje in se ga enako rabi kot galico, treba je le vzeti za polovico močnejšo raztopino, ker ni tako strupen kot galica.

Vse doslej znane druge soli ne kažejo zadostnega učinka ali so pa predrage.

Čas škropljenja.

Iz vsega, kar je bilo doslej navedeno, je razvidno, da mora biti trta od pomladi do časa zoritve na listju in grozdju vedno dobro zavarovana z zadostno množino galice (oziroma perocida). Ker je treba škropiti prvič zgodaj liste in zarod, da zavarujemo prve, moramo seveda škropljenje v krajših ali daljših presledkih ponavljati, da zavarujemo tudi pozneje izrastle dele trt in da nadomestimo po dežju oprano galico.

Kolikokrat je treba škropiti, je toraj odvisno pred vsem od rašče trte in od padavin (dežja, rose, megle). Trto je treba škropiti takrat, ko najhujše raste, to je od konca maja do sredi julija. Poznejše škropljenje je nepotrebno, kajti če nismo ohranili zdravo trto do takrat, jo tudi pozneje ne bodemo več rešili.

Po izkušnjah kaže škropiti v navedenem času trto najmanj trikrat in sicer: prvič koncem maja, drugič tik pred cvetjem in tretjič koj po cvetju, ko se cvet očisti in se prikažejo jagode.

Med prvim in drugim škropljenjem ne sme preteči več kot štirinajst dni, med drugim in tretjim pa ne več kot 20 dni.

Le v mokrem poletju škropimo še v četrtič, sredi ali v drugi polovici julija.

Ako pada toča, je treba poškropiti trto koj po toči, kajti ranjeno listje in grozdje je še bolj izpostavljeno napadom peronospori kot zdravo. Mlade trte, v trtnici ali v vinogradu je škropiti vsaj vsakih 10 do 14 dni, ker so bolezni posebno izpostavljene. Če pade dež predno se galica na trti posuši, je treba škropljenje čimprej mogoče ponoviti.

Vsak vinogradnik pa dobro ve, kako zelo je odvisen uspeh škropljenja od pravega trenutka v kterem škropimo. Dostikrat odločuje le par dni, da celo par ur, zlasti v mokrih letih. Ker nas v škropljenju pogostoma ovira dež ali drugo delo (vežnja itd.), moramo uvaževati najnovejše izkušnje glede nastopa bolezni, da za škropljenje prikladnega trenutka ne zamudimo.

Od časa, ko se list peronospore naleze, do časa ko se prikažejo trosi na njega spodnji strani, poteče gotova doba, ki jo imenujemo, enako kakor pri drugih nalezljivih boleznih, inkubacijsko (valilno) dobo. Ta doba znaša sredi majnika 15 do 18 dni, koncem majnika 12 do 15 dni (pri izdatnem dežju pa samo 10—12 dni), začetkom junija 11 do 13 dni (ob izdatnem dežju 8—10 dni), sredi junija 9 do 11 (ob izdatnem dežju 6—8 dni), koncem junija 6 do 7 (ob izdatnem dežju 4 do 5 dni), julija in avgusta pa 5 do 6 (ob izdatnem dežju 4—5) dni. Razvoj bolezni je tem hujši, če dežuje tudi proti koncu te dobe, ker to pospeši razvoj poletnih trosov. Ta izkušnja je vinogradnikom zelo važna in jo drugod že praktično izkoriščajo. V Nemčiji imajo celo že posebne inkubacijske koledarje in postaje, ki vinogradnikom natančno naznanjajo, kdaj da je pričakovati nastop peronospore.

Ako je na primer 4. junija izdatno deževalo pri najmanj 15° C, potem je gotovo, da bo po preteku 11 do 13 dni, tedaj od 25. do 28. junija, bolezen hudo nastopila, posebno, če tudi takrat pade dež. Treba je tedaj, da do tega časa, vsaj nekaj dni poprej, trte dobro poškropimo. Če bi v vsakem kraju le en vinogradnik opazoval in zaznamoval vremenske pojave, bi lahko na podlagi tega napovedal nastop bolezni in bi se vinogradniki lahko ubranili peronospore.

Zgodovina frančiškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

(21)

Sestavil P. Alfonz Furlan.

Dne 8. marca je šel p. Beno Strauss, ljudski učitelj v Novem mestu, kot vojni kurat v vojno.

11. aprila je umrl v Gorici p. Frančišek Ambrož. Granata mu je grlo predrla. V bolnišnici usmiljenih bratov v Šmihelu pri Novem mestu je nekaj časa pomagal v dušnem pastirstvu po smrti pokojnega župnika Peterlina. Vojaki so ga pokopali na Sv. Gori.

S 1. majem so upeljali poletni čas.

Dne 17. maja je umrl g. Karol Germ, graščak, posestnik Bajnofa pri Novem mestu, star 60 let; samostanska družina ga je spremila k večnemu počitku.

Prošnja procesija 3. reda na Trško goro je bila na binkoštni pondeljek. (D. N. 1916, stran 50.)

Dne 14. julija ob pol 11. uri ponoči so čutili potres v mestu, okolici in sploh na Dolenjskem.

17. avgusta je bil pokopan br. Narcis Radek, usmiljeni brat, prijor graškega samostana, pozneje tudi v Št. Vidu na Koroškem; zadnja leta je oskrboval lekarno v Kandiji. Napravil je namreč skušnjo lekarnarja.

5. septembra je umrl odvetnik dr. Karl Slanc v 66. letu svoje starosti, nagloma.

V Novo mesto sta bila prestavljena č. p. Frančišek Solan Cimerman kot katehet, č. p. Benjamin Petrič kot učitelj na deški ljudski šoli v Novem mestu.

P. Gothard Podgoršek je zapustil vodstvo ljudske deške šole radi bolehnosti; njegov naslednik je p. Atanazij Ausser.

19. oktobra je bil izvoljen p. Ambrož Remic gvardijanom, vikarjem p. Atanazij Ausser, voditeljem 3. reda pa pater Pavel Potočnik.

Dne 21. novembra zjutraj ob 4. uri je umrl po dolgem bolehanju preč. g. kanonik France Povše v starosti 87 let. Gimnazijo je najprej obiskoval v Novem mestu. Za deško ljudsko šolo je do zadnjega naročeval „Vrtec“. Bil je mirnega značaja in delaven do svoje smrti.

Dne 21. novembra zvečer ob 10. uri je umrl cesar Franc Jožef I.

Dne 21. novembra je nastopil vladarstvo novi cesar Karol I.

2. decembra je preminul c. kr. dvorni svetnik Franc Levec v 71. letu starosti; dne 4. decembra je umrl c. kr. dvorni svetnik Frančišek Hubad, oba v Ljubljani. Oba sta bila deželna šolska nadzornika.

Dne 9. decembra je umrl p. Efrem Turk, matematik, rubricist, organist, goreč propovednik, misijonar; bil je lektor v Gorici, gvardijan in priden voditelj tretjega reda v Brežicah in Novem mestu. Umrl je v hrvaški provinciji v Samoboru v starosti 68 let.

30. decembra sta bila slovesno kronana v Budimpešti cesar Karol I. in cesarica Zita.

Leto 1917.

Nenadoma, sicer pa že dolgo bolehen, je umrl 10. januarja p. Gothard Podgoršek, bivši gvardijan, definitor in vodja deške ljudske šole. Rojen je bil 18. septembra 1866 v Kalobju na Štajerskem; v frančiškanski red je stopil 8. oktobra 1886, v mašnika je bil posvečen 17. decembra 1890. 16. septembra 1892. je nastopil svojo prvo učiteljsko službo na novomeški deški ljudski šoli. Mlad in ves navdušen za svoj poklic, ga je vestno in natančno vršil malone četrt stoletja. Navadno je bil molčeč, nekoliko zamišljen; v šoli strog in odločen, kadar je bilo treba, vedno pa dobrega srca. Samostansko knjižnico je kot dolgoleten knjižničar v lepem redu imel. Kroniko samostansko je nadaljeval slovensko od leta 1880—1895. Leta 1905. se je p. Otokar Aleš odpovedal šolskemu vodstvu in poverili so ga p. Gothardu, katero je obdržal skoraj do svoje smrti. Prezidal iz sob nad drvarnico in iz knjižnice štiri sobe za ljudsko šolo; knjižnico je prenesel na severno stran, kjer je sobo na vrt podaljšal. Imel je v samostanih duhovne vaje. Ob nedeljah in praznikih je pridno spovedoval, zvečer je pa poučeval na obrtni šoli. Leta 1901. je bil gvardijan v Nazaretu na Štajerskem, pa samo eno leto; drugo leto se je zopet vrnil v Novo mesto, kjer je ostal do svoje smrti, star 50 let.

V bolnišnici usmiljenih bratov je umrl p. Konrad Mesar. Rodil se je 14. novembra 1855 v Koblji glavi na Krasu; v frančiškanski red je vstopil 28. januarja 1878, v mašnika posvečen dne 24. junija 1882. Pomagal je spovedovati in pridigati v romarski cerkvi na Brezjah, na Sv. Gori pri Gorici, kjer je bil tudi gvardijan. Zadnja leta je bil v Gorici, od tam je zbežal pred Italijani na Brezje, z Brezij pa v Novo mesto, kjer je umrl dne 13. januarja, star 62 let.

17. januarja so v mestu čutili močan potresni sunek.

Pri drugem in tretjem škropljenju, to je toraj tik pred in kmalo po cvetju, je treba zlasti dobro poškropiti tudi grozdje, ki je v tem času najbolj izpostavljeno napadu po peronospori. Tudi pozneje (julija) kaže grozdje še enkrat dobro poškropiti.

Podpisujte državno posojilo!

Samo močna država nudi svojim državljanom jamstva za miren in varen razvoj in je zato dolžnost vsakega posameznika, da dela za okrepitev države. Z veliko požrtvovalnostjo so darovali mnogi svoje življenje v boju za ujedinjenje velike Jugoslavije. Trupla naših junakov, ki počivajo v zapuščenih vojaških grobovih, so čvrst temelj naši samostojnosti. Oni so nam stvorili državo, a naša dolžnost je, da jo nadalje izgradimo, da jo ojačimo. Naša mlada država se je obrnila na nas s pozivom, naj podpišemo posojilo. — Prvikrat je, ko se kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev obrača na svoje državljane, naj mu dajo na razpolago potreben denar. Vsi oni, ki čustvujejo za svojo domovino, za svojo državo, dali so, ker popolnoma pojmujejo dolžnosti svobodnega državljana napram svobodni državi. Ti so dali brez ugovora, brez prigovarjanja. Gotovo pa jih je še mnogo, ki odlašajo, ne zaradi tega, ker bi ne bili voljni dati, nego zaradi tega, ker se jim ne mudi in ker so neodločni. Tem je treba, da takoj store, kar so opustili. Kdor hitro da, dvakrat da. Kakor smo na bojnem polju v vrstah entente imponirali našim zaveznikom in našim sovražnikom, tako moramo tudi imponirati z našo požrtvovalnostjo, ko gre zato, da s svojim delom in s svojim kapitalom krijemo potrebe države.

Neznatna je vsota 200 milijonov kron, ki jih damo državi na razpolago. Vsota, ki jo hočemo podpisati, mora biti mnogo višja. Mi moramo našim prijateljem in neprijateljem dokazati, da znamo s skrbjo in požrtvovalnostjo obdržati svobodo, ki smo si jo priborili s krvjo. Ali je mogoče, da se spričo tolikih, ki so radovoljno žrtvovali življenje, najdejo še ljudje, ki odlašajo s podpisom državnega posojila? Ali so še ljudje, ki razmišljajo, ali naj vlože svoj denar tja, kjer bi imela od njega tudi država koristi? Ako smo pod pritiskom avstrijskega režima podpisavali desetine milijonov, moramo sedaj, ko gre za našo državo, podpisati radevolje stotine milijonov.

Jubilej dela!

Dne 15. junija 1919 bo praznovalo slovensko krščansko-socialno delavstvo petindvajsetletnico svoje ustanovitve. Zgodovinski dogodek se je zgodil tako-le:

Dr. Kreka, ki je bil takrat stolni vikar, je naprosilo delavstvo ljubljanske predilnice, da je maševal na Šmarni Gori. Po cerkvenem opravilu se je zbralo delavstvo na vrtu gostilne pri Žibertu pod Goro, kjer je dr. Krek vprašal delavstvo, če bi ne bilo v Ljubljani mogoče Katoliško delavsko društvo. Gostinčar je odgovoril: „Da, gospod doktor!“ Čez nekaj dni se je naša organizacija ustanovila in se je po njej izvedlo demokratiziranje našega ljudstva po načelih krščanske pravice.

Sklenili smo, da se srebrni jubilej organizacije katol. demokracije **15. junija 1919** slovesno praznuje. — Ker je naše delavstvo izpostavljeno največjemu nasilstvu in agitaciji od strani nekrščanskih struj, naprošamo vse naše organizacije, da se po svojih zastopnikih in če le mogoče korporativno udeleže srebrnega jubileja našega katoliškega delavstva in tako osokolijo naše delavstvo v nadalnjem njegovem težavnem boju za naše najsvetejše verske in narodne svetinje.

Spored našega srebrnega delavskega dne se je določil tako-le:

Na Šmarni Gori:

a) Ob $^1/_2$9. uri dopoldne **slovesno cerkveno opravilo.**

b) Po sv. maši **prvi slovesni tabor** pred cerkvijo na Šmarni Gori.

c) **Izredni občni zbor** Jugoslovanske Strokovne Zveze za delegate organizacij JSZ v mežnariji, II. nadstropje.

Popoldne:

Slavnostni ljudski tabor in veselica na vrtu gostilne pri Žibertu pod Goro.

P. n. vodstvo se naproša, da naj do 31. majnika 1919 naznani podpisani organizaciji, če se udeleži našega slavlja, kakor tudi, kdaj in koliko ljudi pride ob tej priliki v Ljubljano. Udeleženci naj prineso jestvine seboj. — Prihod in število udeležencev moramo znati zato, da se priredi event. v Ljubljani za nje pozdravni večer.

Vse dopise v tej zadevi prosimo pošiljati na naslov: Jugoslovanska Strokovna Zveza, Ljubljana (Jugoslovanska tiskarna).

Spominu dr. Kreka smo dolžni, da slovesno proslavimo 25 letnico slovenskega krščanskosocialnega delavstva. — Jugoslovanski krščanski delavski pozdrav. — Predsedstvo Jugoslovanske Strokovne Zveze v Ljubljani, dne 15. majnika 1919.

Kaj bo z denarjem?

(Dr. L. Lenard v «Straži».)

K najtežjim nalogam naše države spada vprašanje, kako urediti denarno vrednost? Papirni denar, katerega imaš v žepu, ni sam na sebi nič drugega, kakor cunja papirja. Vrednost zadobi šele od „kritja“. Pokrit mora biti s kovanim zlatom ali srebrom, ki leži v blagajni banke ali države. Ako lahko papir vsak čas zamenjaš pri blagajni za isto svoto zlata ali srebra, kakor se glasi na papirju, se reče, da je bankovec pokrit. V resnici pa niti ni treba, da bi ležalo v blagajnah toliko kovine, kolikor je med ljudmi bankovcev, ker nikakor ni verjetno, da bi vsi ljudje naenkrat prišli zamenjat svoje papirje. Drugi način kritja je, da jamči za bankovce država s svojim premoženjem in s svojo davčno močjo. Ako bankovec ni krit, nima vrednosti, oziroma ima manjšo, kakor je na njem zapisana, in blago se podraži, ker mora dati zanj več papirnega denarja, kakor sicer.

Med vojsko Avstrija ni več izplačevala v zlatu. Bankovec je bil podoben hranilni knjižici, katere hranilnica zaenkrat ne more izplačati. Država je potrebovala denarja in vsled tega je neprestano tiskala nove bankovce. Zlato je pa iz državnih blagajen splavalo neznano kam. Največ so ga menda pobrali razni špijoni, katere je imela po tujem svetu, ki sicer niso delali nič prida, a plačani so hoteli biti s suhim zlatom. Obenem je davčna moč države pešala vedno bolj, slednjič se je pa celo popolnoma podrla stara, častitljiva ropotija, kateri so rekali: avstrijsko-ogrska monarhija.

Tako je ostalo med ljudstvom vse polno bankovcev, ki pa nimajo sami na sebi skoraj nobenega kritja. Svojo moč imajo ti bankovci za sedaj pravzaprav samo še v zaupanju in dobri veri ljudstva, da bo nova država podprla na nek način njihovo vrednost. Podpreti jih je na vsak način treba, kajti nemogoče je, da bi npr. revna služkinja naenkrat izgubila prihranek, katerega si je prištedila morda tekom 30-letnega službovanja, ali da bi delavec moral neko nezaslišano svoto plačati za najpotrebnejše reči. — A kako podpreti, oziroma kako urediti denarno vrednost?

Zvedeli smo, da bo država SHS zamenjala te naše bankovce za srbske dinarje in sicer 100 dinarjev za 300 kron. To odgovarja približno sedanji vrednosti dinarja. Pred vojno je bil dinar okrog 97 vinarjev, sedaj ima približno isto vrednost kakor francoski frank, a za frank dobiš v navadnem prometu okrog 4 krone. Ako imaš torej 300 kron in jih zamenjaš za 100 dinarjev, si na enem in istem. Samo toliko si na boljšem, da nimaš umazanih štempljanih kron, s katerimi je mogoča vsakovrstna goljufija in s katerimi ne moreš nikamor po svetu. Za 100 dinarjev boš kupil isto, kar sedaj za 300 kron.

Sedaj, ko se bo sklenil mir in se bo odprl tudi promet s tujino, je neobhodno potrebno, da zadobimo denar, ki plača tudi v tujini, kajti naših kron v Švici, na Francoskem in sploh v tujini niti zamenjati ne moreš.

Seveda bo treba natisniti veliko več dinarjev, kakor jih je bilo poprej. Da pa ne izgube vrednosti, bodo morali biti pokriti. Pokritje bodo našli v srbski državni zakladnici, v premoženju bivše avstrijske države, katero smo zasegli, v davčni moči nove države, zlasti pa v posojilu, katero bo dala ententa in katero bomo vračevali v dolgih obrokih.

Zamenjanje kron v dinarje je torej sicer nujna in pametna stvar, toda s tem si samo premenjal denar, a ni urejeno denarno vprašanje. Kdor ima sedaj v žepu 300 kron, bo imel potem 100 dinarjev, ki bodo približno istotoliko vredni, kakor je 300 kron sedaj, ali kolikor je bilo 100 kron pred vojno. Izgubil si torej eno tretjino premoženja, a nisi ga izgubil sedaj, ko si krone zamenjal za dinarje, nego takrat, ko je Avstrija brez pokritja tiskala krone.

Vprašanje je, kaj ukreniti, da bi najrevnejši ljudje ne bili oškodovani in uničeni?

Kdor je imel pred vojno 100.000 K, a je med vojsko kupčeval in pritržil na 300 000 kron, ki se mu sedaj zamenjajo za 100.000 dinarjev, bo imel isto, kakor pred vojsko, torej ne bo nič oškodovan. Kdor je imel pred vojsko v posojilnici 300.000 kron, pa ni nič kupčeval in jih ima sedaj ravno toliko, bo imel odslej 100.000 dinarjev, to se pravi, da je izgubil tekom vojne eno tretjino premoženja, a še vseeno ne bo uničen. A kaj revna dekla, ki je delala 30 let, vsako leto dala v hranilnico 100 kron in jih je imela pred vojno 3000 kron? Ali naj tudi ona izgubi tretjino?

Dalje je vprašanje vojnih posojil in drugih obveznosti bivše avstrijske države. Država SHS gotovo nima dolžnosti, da bi plačevala dolgove svoje sovražnice, bivše Avstrije, toda ima dolžnost, da svoje nove podložnike po možnosti tudi varuje škode. Kdor je podpisal vojno posojilo prostovoljno, naj ga izgubi. Ni krivica. Kdor je podpisal pod pritiskom, navadno tudi lahko izgubi, ker pritisk ni bil nikdar tako silen, da bi se ne mogel ustavljati. Toda vzemimo slučaje, da je služkinja na prigovarjanje svojega gospodarja dala ves svoj prislužek za vojno posojilo. Bila je zapeljana, to je res; vendar bi bilo pretrdo, da bi na stare dni postala beračica. Ali pa sirote, mali otroci, katerim so stariši zapustili nekaj premoženja? Sodnija je dala vse to za vojno posojilo in sedaj so berači. Še tretji slučaj: Dobri ljudje so zbirali tekom let denar in ustanovili sirotišnico, dijaško ustanovo itd. Vlada je to premoženje sirotišnice pograbila za vojsko. Ali naj sedaj sirote pomečemo na cesto?

Zamenjava kron v dinarje torej ni samoposebi nič slabega, obratno, je celo koristno in potrebno. Tudi razmerje 1:3 odgovarja približno sedanji vrednosti krone (katera vrednost je pravzaprav samo navidezna, kajti resnične podlage vrednosti krona nima več). Toda to še ni nobena rešitev denarnega vprašanja, ampak samo zamenjava denarja. Država SHS ima pa dolžnost skrbeti, da revni ljudje ne izgube po krivici svojih bornih prihrankov, pokojnin, rent itd., kar bi se enostavno zgodilo, ako se zamenja dinar za krono po vrednosti, kakor jo ima zdaj. Takim ljudem je treba dati isto vrednost, kakor so jo imeli pred vojsko, ali jih sicer odškodovati na druge načine. Zamenjava denarja je nujna zadeva, ki se ne da več dolgo odlašati, ob enem je pa treba misliti, kako varovati škode one reveže, ki so tekom

---

To leto so jemali zvonove.

29. januarja ob 9. in 11. uri dopoldne je bil hud potres, ki je jako poškodoval Brežice, Čatež na Savi in okolico. Samostan se ne more več popraviti; treba bo novega zidati.

8. februarja je na pljučnici umrl veliki admiral Anton Haus, Primorec; ljudsko šolo in gimnazijo je obiskoval v Novem mestu. (D. N. 1917, str. 185.)

Dne 15. marca je bil nujno poklican p. Engelbert Klasinc za vojnega kurata.

14. marca so vzeli tri zvonove, teža 57 kg, 340 kg in 572 kg; enega (drugega sv. Lenarta) so pustili.

P. Rafael Klemenčič je dal narediti štiri zvonove za frančiškansko cerkev: najmanjši je imel sliko sv. Jožefa in je tehtal 57 kg, drugi sv. Lenarta, tretji sv. Frančiška, tehtal 340 kg, četrti Brezmadežne, tehtal 572 kg. Vlil jih je Samassa v Ljubljani 1868.

Soboto 19. aprila je presvitli knezoškof dr. Anton Bonaventura posvetil novo župnijsko cerkev v Mirni peči.

Praznik sv. Florjana je obhajalo novomeško prostovoljno gasilno društvo v nedeljo 6. maja s službo božjo v tukajšnji frančiškanski cerkvi ob 8. uri.

12. maja je izjavil v zbornici dr. Korošec v imenu Jugoslovanov: „Slobodni in združeni hočemo biti pod avstrijskim žezlom“.

Dne 13. maja so slovesno odkrili vojnega moža pred mestno hišo ob navzočnosti deželnega predsednika grofa Attemsa.

Govorila v zbornici dr. Korošec in dr. Krek.

Porcijunkula je bila v Novem mestu nenavadno dobro obiskana.

3. avgusta je obhajal p. Stanko Škrabec, starosta, slovenski jezikoslovec, v Ljubljani svojo zlato mašo.

5. avgusta je slovesno obhajal svojo zlato mašo preč. g. kanonik Janez Virant v kapiteljski cerkvi.

26. avgusta je bil izvoljen p. Atanazij Ausser novomeškim gvardijanom; p. Konstantin Luser, Novomeščan, bivši generalni definitor, dvakrat provincijal, lektor bogoslovja in prvi superior pri Novi Štifti, je bil prestavljen v Novo mesto kot vikar; pater Ambrož Remic je bil premeščen za superiorja k Novi Štifti; p. Klemen, misijonar, pa v Brežice.

Dne 15. septembra so se vse slovenske stranke na Kranjskem zjedinile in podale skupno izjavo za svetovni mir in za jugoslovansko združenje.

Dne 8. oktobra okoli 10. ure zvečer je nagloma umrl, sicer pa že dalje časa bolehen, dr. Janez Krek v Št. Janžu na Dolenjskem.

Dne 14. oktobra se je preselil v večnost župnik v pokoju Vinko Polaj, dobrotnik novomeškega samostana.

Dne 21. oktobra je v samostanu šolskih sester de N. D. v Šmihelu zatisnila oči za vselej s. Benedikta Zega, učiteljica meščanske šole, stara 35 let.

Poletje je bilo suho, jesen nenavadno topla, sena malo; a izvrstno vino in mnogo sadja.

Leto 1918.

Vojaški delavski oddelki, krojači, čevljarji, mizarji so šli s kuhinjo pod šolo iz samostana v januarju na Laško. Vzeli so vse seboj; samostansko mizarsko orodje se je takrat izgubilo, katero so vojaki rabili, pa ga niso vrnili. V spodnje sobe so se vrnili hlapci. Z Grma sta se preselila 3. in 4. razred v staro gimnazijo, ker je ostala gimnazija v samostanu do konca šolskega leta.

Po novem letu so začeli upeljevati električno luč v samostanu in cerkvi in vsa vpeljava stane nad 5070 kron. Električna luč od 1. marca 1918 do 31. decembra istega leta v samostanu in cerkvi je stala 1391 kron.

Na velikonočni pondeljek se je prišel zdravit klerik novinec br. Ladislav Lunčič, rojen leta 1900 v Bunčanah pri sv. Križu na Štajerskem. Po rajni materi je podedoval sušico, katera ga je v grob spravila dne 10. avgusta. V redu je preživel 10 mesecev.

13. septembra je umrl c. kr. okr. sodnik Davorin Zwitter.

26. septembra po noči je umrl preč. g. Matija Erzar, kanonik, po prav kratki (španski) mučni bolezni.

Dne 5. oktobra je umrl na srčni kapi p. Frančišek Solan Cimerman, katehet na deški ljudski šoli in organist. Trdnega zdravja ni bil; angina ga je večkrat na leto prijela po nekoliko dni. Zadnje dneve se je veliko trudil s pevci za pontifikalno mašo na dan sv. Frančiška. Tri dni mu je srce jako oslabelo in se je jako potil. 4. oktobra je še maševal, 5. oktobra zjutraj mi je sporočil po sakristanu, da ne bo maševal; okoli 6. ure je sedel na posteljo in izdihnil svojo dušo.

Dne 6. oktobra je umrl v Ljubljani p. Stanislav Škrabec, bivši učitelj na frančiškanski gimnaziji v Novem mestu. Rojen je bil 7. januarja l. 1844. v Ribnici. Vedno je v knjigah tičal. Po izvršeni maturi, 19 let star, je stopil v frančiškanski red dne 26. avgusta 1863. Leto poskušnje ali novicijata je preživel na Trsatu. V mašnika je bil posvečen 3. avgusta 1867. V jeseni leta 1868. so ga poslali na novomeško gimnazijo, kjer je poučeval do leta 1871., ko so ga poslali na graško vseučilišče. L. 1870. je pisal v letno poročilo o „Glasu in naglasu našega knjižnega jezika v izreki in pisavi“.

vojske vsled padanja krone prišli ob svoje prihranke. Vzemimo še sledeči slučaj: Marljiv in varčen delavec je pred vojno imel sorazmerno dobro plačo. In ker je bil zelo varčen, je lahko z njo vzdrževal svojo rodbino in poleg tega je še nekaj deval na stran za slučaj nezgode, ali pa ko otroci odrastejo in je več stroškov z njimi. Med vojno je denar padal in bilo je vse strašno drago. Poleg tega je moral pošiljati hrano in obleko najstarejšemu 17-letnemu sinu, katerega so vzeli k vojakom in neprestano mečkali po bolnišnicah, kjer bi bil umrl lakote, da ni dobival pomoči od doma. Sedaj je rodbina izčrpana in brez vsakih prihrankov, na istem, ko njihov sosed, ki je vse sproti zapil.

Gotovo je torej, da bo država morala nekaj storiti za one, ki so bili vsled padanja denarja preobčutno oškodovani; gotovo je tudi, da bo država SHS lažje uredila svoje denarno stanje, kot Nemška Avstrija, kjer bodo stroški brez primere večji in dohodki manjši. Našega ljudstva ne bomo pustili priti na beraško palico, preje kot oni morajo priti vsi nemški grajščaki in tovarnarji.

Petindvajsetletnica.

Petindvajsetletnico obhaja g. Franc **Šifrer**, vpokojeni postajni mojster, trgovec in posestnik v Bršlinu, kot pevec kapiteljskega cerkvenega zbora, v nedeljo, dne 1. junija t. l.

Pred 25. leti, prvo nedeljo junija, pride na kapiteljski kor k jutranji sv. maši velik, močan in postaven gospod. Vstopi se k pevcem, skrbno posluša in z bistrim očesom sledi sekiricam pesmi za pesmijo. Po končanem sv. opravilu stopim k njemu: „Jaz sem Hladnik.“ — „Jaz pa Šifrer, postajni mojster“ — „Gospod, vi ste pevec? — „Sem!“ — „Prosim, bodite naš pevec.“ — „Prav z veseljem!“ — In naš France je bil na ta način angažiran. Kar mu je služba dopuščala, ni zamudil nobene službe božje. Pri svojem napornem delu je bil majnika in v adventni noveni vedno med prvimi na koru, ter je ves čas steber naših basistov in s prijaznim ter možatim občevanjem vedno držal moški zbor v edinosti in dobri volji. Pa njegov sonoren bas tudi izda, vsaj je pa tudi rutinirani pevec izza mladih let.

Rojen na Gor. Savi, fare Šmartno pri Kranju leta 1855., je bil kot šolarček ljubljenec pokojnega učitelja in organista P. Cibina v Kranju, ter je pel pri šolskih mašah za tri druge. Kot mladenič pa je takoj postal cerkveni pevec v domači farni cerkvi pod učiteljem Kmetom. Ko je leta 1880 vstopil v službo k gorenjski železnici in bil nameščen v Vižmarjih, je zopet sodeloval pod rajnim Miroslavom Tomicem v Št. Vidu nad Ljubljano kot cerkveni in čitalniški pevec. Kamor je bil premeščen tekom let, povsodi ga je veselje do petja gnalo na kor. Na Jesenicah, Dovjem in zopet v Št. Vidu nad Ljubljano je prepeval Bogu v čast. V Novem mestu pa poje od prve nedelje junija 1894. Sodeloval je ves čas njegovega bivanja pri „Dol. pevskem društvu (bil večkrat odbornik). Pri vseh javnih slavnostih je radevolje sodeloval in neštetim zapel v zadnji pozdrav.

Vedno vedrega lica in originalnega humorja nam je vsem čislan in priljubljen pevski prijatelj in za to mu kliče skupni zbor kapiteljske cerkve: Bog ga ohrani še mnogo let čvrstega in čilega! Jaz pa, predragi prijatelj, se Ti prisrčno zahvaljujem za požrtvovalno prijateljsko sodelovanje. Velikokrat si mi pomagal iz zagate, ko mi je primanjkovalo pevcev; stal si mi ob strani kot brat. Bog Ti stotero povrni in daj, da bi še mnogo let prepeval v čast in slavo božjo!

Ign. Hladnik, kapit. pevovodja.

Ustanovni občni zbor

„Gremija trgovcev za novomeški okraj s sedežem v Novem mestu“ se vrši v nedeljo 15. junija t. l. v Mestni dvorani v Novem mestu. Natančnejše v prihodnjih številkah našega lista.

Domače in tuje novice.

Na Gorjancih bo na binkoštni pondeljek pri sv. Miklavžu ob 10. uri služba božja. Prijatelji planin, pridite v velikem številu!

Predavanje. 29. maja, na praznik Vnebohoda Krist. bo ob 8. uri zvečer mesečno predavanje za žensko organizacijo Krekove prosvete za Novo mesto in okolico v dvorani Rokodelskega doma. Vse velespoštovane članice in prijateljice organizacije se prav vljudno vabijo k prav zanimivemu predavanju. — Vodstvo organizacije.

Obrtno društvo za Novo mesto in okolico v Novem mestu naznanja in vabi vse svoje člane in sploh obrtnike na družabne sestanke, kateri se bodo vršili v naslednjih dneh t. l. v sledečih gostilnah v Novem mestu in Kandiji, vselej ob pol 20. uri (pol 8.) in sicer: 29. maja v gostilni g. I. Matko-ta (hotel Koklič). Dne 1. junija v gostilni g. I. Košak-a. 8. junija v gostilni g. F. Jakše-ta. Dne 15. junija v gostilni g. J. Zurc-a (pri Štemburji) v Kandiji. 19. junija v gostilni g. Florjančič-a v Št. Petru (popoldanska veselica). K obilni udeležbi vabi odbor. Ob enem se naznanja, da ima obrtno društvo dosedaj 115 članov, 23 ustanovnih in več podpornih.

Ustanovni občni zbor odseka obrtniških pomočnikov Obrtnega društva za Novo mesto in okolico se vrši dne 29. t. m. ob 14. uri (2. uri pop.) v Narodnem domu pritličje. Ker je ustanovitev tega pomočniškega odseka zelo važna, se vabi vse pomočnike, da se tega zborovanja sigurno udeleže. V skupnem interesu za obrtni stan, vabijo se tudi vsi člani Obrtnega društva za Novo mesto in okolico. — Pripravljalni odbor.

Kegljaški odsek Obrtnega društva za Novo mesto in okolico vabi vse svoje člane, kateri imajo veselje do kegljanja, na sestanek, kateri se vrši v petek 30. maja ob 20. uri (8. uri) v gostilni g. Murna na Bregu. — Odbor.

Predavanje o vinarstvu. V nedeljo, dne 1. junija po prvi maši (ob pol 8. uri zjutraj) predava vinarski nadzornik B. Skalicky v šoli v Kostanjevici „o perečih vprašanjih vinogradništva“. Želeti je obilne udeležbe.

Naznanilo. Podpisana zadruga naznanja vsem čevljarskim mojstrom sodnega okraja Novo mesto, da so od 15. maja naprej uradne ure pri zadrugi vsak pondeljek od 9. do 12. ure in od 13. do 17. ure (od 1. do 5. ure). Torej ta dan in ob teh urah naj pride vsak, kdor ima opravek pri zadrugi, druge dneve ne. Le v izvanrednem slučaju se dovoli izjema. — Dalje se naznanja, da se odslej naprej vrše pomagalske preizkušnje vsake tri mesece to je: meseca marca, junija, septembra in decembra. Torej ne bo več preizkušnje za vsakega vajenca posebej, marveč za več vajencev skupaj, ker ni umestno za vsakega posebej sklicati preizkuševalno komisijo. Vsak mojster naj vsaj en teden prej ko bo vajenec imel biti prost, to naznani zadrugi, da bo ista vedela, koliko jih bo delalo preizkušnjo, da se vse potrebno ukrene. Tovariši čevljarji, vzemite to naznanilo v vednost in ravnajte se po ukrepih zadruge. — Zadruga čevljarjev v Novem mestu.

Čebelarski shodi. Na binkoštni pondeljek 9. rožnika t. l. bo čebelarski shod in ustanovitev čebelarske podružnice v Trebnjem in sicer ob pol 8. uri dopoldne. Ravno taka shoda bosta v nedeljo dne 15. rožnika in sicer v Kostanjevici ob 8. uri dopoldne, na Raki pa ob 3. uri popoldne. Povsod se bo shod vršil v šolskem poslopju. Čebelarji, ki Vam je mar za napredek čebelarstva, udeležite se teh shodov v obilnem številu.

Živinski semnji zopet dovoljeni. Prihodnji živinski semnji bodo: 30. t. m. v Žužemberku, 31. t. m. v Mirnipeči, 2. junija v Novem mestu, 10. junija v Žužemberku in 13. junija v Trebnjem. Obeta se mnogo kupcev; živinorejci, priženite toraj dovolj živine.

Čebelarski tečaj. Kmetijska šola na Grmu priredi dne 11. in 12. junija t. l. dvodneven čebelarski tečaj s sledečim sporedom: Življenje in oskrbovanje čebel. Sovražniki in bolezni čebel. Roji. Vzgoja matic. Čebelarske potrebščine. Tečaj se prične 11. junija t. l. ob 2. uri popoldne.

Knjigovodstveni tečaj. Kmetijska šola na Grmu priredi dne 10., 11. in 12. junija t. l. tridneven knjigovodski tečaj s sledečim sporedom: Pomen knjigovodstva. Inventura početkom in koncem leta, tekoče knjigovodstvo, račun čistega dohodka in naznanilo za dohodninski davek. Tečaj se prične dne 10. junija t. l. ob 2. uri popoludne. Kdor se želi udeležiti enega izmed teh tečajev, naj se priglasi do 3. junija t. l. pri ravnateljstvu državne kmetijske šole na Grmu, pošta Novo mesto. Revnejšim dá ravnateljstvo brezplačno prenočišče na razpolago.

Trimesečni sadjarski tečaj na državni kmetijski šoli na Grmu se je končal 17. maja 1919. Po sv. maši v farni cerkvi v Šmihelu je bilo kratko izpraševanje. Zaključil je izpraševanje g. nadzornik V. Rohrman s primernim nagovorom, na kar so se razdelila izpričevala, in sicer sledečim učencem: Jeras Matevž iz Šmartnega pri Tuhinju na Gorenjskem. Kokovica Franc iz Štange pri Litiji. Keber Jožef iz Zagradišča pri Hrušči pri Ljubljani. Kmet France iz Podlipe pri Ajdovcu. Medved Ladislav iz Št. Jurija pri Radečah pri Zidanem mostu. Slapnik Matej iz Šmartnega pri Tuhinju na Gorenjskem. Šuštar Franc iz Šmartnega pri Kranju. Turšic Ivan iz Cerknice pri Rakeku. Tratnik Janko iz Idrije. Tršar Franc iz Vrhnike. Žerovec Jožef iz Bleda na Gorenjskem. Omeniti je treba pri tej priliki, da so učenci ves čas z velikim zanimanjem sledili praktičnemu in teoretičnemu pouku. Dobro so se izvežbali praktično v splošnih delih sadjarstva, posebno pa v različnih načinih cepljenja. Obilo prilike jim je nudila šolska drevesnica, kakor tudi drevesnica kmetijske podružnice, katero so prav mojstrsko precepili. — Želimo jim v življenju mnogo uspeha in dosti posnemalcev!

Perutninarski tečaj na kmetijski šoli na Grmu se je vršil 23. in 24. majnika. Ob 2. uri popoludne se je pričelo predavanje strokovnega učitelja Leo Golmajerja, kateri je udeležencem razložil pomen in važnost perutninarstva, njega rentabiliteto kakor tudi najvažnejše bolezni in njih zatiranje. Da bi se udeležencem teoretični pouk v prihodnjem dnevu olajšal, so si ogledali šolsko kurnico in vse potrebne praktične pripomočke. Dne 24. maja ob 8. uri zjutraj je predaval strokovni učitelj Fr. Malasek o smotrenih načelih reje, odbiranju živali za pleme s posebnim ozirom na zgodnje se razvijajoča plemena. Naravno valenje, njega ugodnosti in neprilike. Umetno valenje. Vzgoja piščet. Krmljenje perutnine z ozirom na posamezne vrste po zimi in poleti. O uredbi kurnic in kako bi se dale kurnice po deželi izboljšati in v snagi držati. Na zadnje je predavatelj opozoril na napake pri konserviranju jajc in splošno priporočal rejo dobrih, čistih, udomačenih pasem, katerih jajca bi se najlažje za valenje razpečavala. Priporočal je v večji meri rejo rac in gosi, posebno zaradi večje teže mesa, masti in finega perja. Prvi dan je bilo 18 udeležencev, drugi dan 20. Vsi so z velikim zanimanjem sledili pouku in so si večino predavanj zabeleževali v svoje zvezke. Po pouku je sledilo še enkrat praktično razkazovanje v kurnici. Želeti bi bilo, da se v bodoče naše gospodinje in dekleta še v večjem številu udeležujejo takih predavanj. Tudi gospodarjem ne bi škodovalo, da se zanimajo za perutninarstvo.

O, kruha dosti! V pondeljek zjutraj sta se našli na kapiteljskem marofu v jarku med travo dve lepi štruci kruha, težki vsaka okoli dva kilograma. Mogoče jih je kdo tam spravil, da bi jih ob povratku iz mesta vzel nazaj, ali pa jih je kdo zgubil; možno je tudi, da so jih kaki tatovi vrgli kot pretežko breme proč. Vidi se, da dandanes ljudje ne pazijo nič več tako na kruh kot med vojno.

Koks za obrtnike. Urad za pospeševanje obrti kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani lahko nabavi iz Nemške Šlezije poljubno množino koksa. Cena bo približno 30 do 35 K za 100 kg. Opozarjamo obrtnike, ki reflektirajo na koks, da priglasijo svoje potrebščine omenjenemu uradu najkasneje do 1. junija t. l. Na poznejše priglase se ne bo mogoče ozirati.

Našla se je dne 26. maja kuverta z naslovom „Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbi cerkvenih zvonov v Ljubljani, Dunajska cesta št. 19 (Medijatova hiša)“. V kuverti pa je zavarovalna knjižica in trije dodatki. Knjižica je od Franca Zalokar iz Bele cerkve. Dobi se v Bršlinu pri Novem mestu pri Alojziju Rabiču št. 3.

Različne obhajilne podobice male oblike ima v zalogi knjigarna J. Krajec nasl., Novo mesto.

Svarilo. Že dalj časa poskušajo razni interesenti, ki so sovražni inozemci ali njih slamnati možje, odprodajati pod vsemožnimi krinkami svoje premoženje, ki se nahaja v našem področju, našim državljanom. Pri tem se mnogokrat zavajajo dobri narodni ljudje, da kupijo cela tuja imetja ali deleže in s tem omogočijo tujcem, da denar odnesejo v tujino. Po načrtu mirovne pogodbe, ki je sprejet od aliiranih držav in njihovih zaveznic, je pridržano vsem vladam teh velemoči in držav, da zadrže in likvidirajo vse imetje, pravice in interese, ki so jih posedovali na njim odstopljenem ozemlju nemško-avstrijski (madjarski) državljani 1. novembra 1918. Iz tega jasno sledi, da transakcije po tem datumu niso za države obvezne. Lahko se zgodi, da pridejo kupci v silne neprilike in bodo morali plačano kupnino zahtevati od kupcev nazaj. Svari se torej vsakdo, da nakupuje premoženje tujcev izven rednega likvidacijskega postopanja, ki bo uvedeno. To velja zlasti tudi za nakup delnic, prioritet od sovražnih tujcev. Istočasno se svari pred vsako prenagljeno prodajo naših imetij v sovražnem inozemstvu, kajti po načrtu mirovne pogodbe z Nemško Avstrijo in Madjarsko bode tudi to vprašanje uredila v prid našim državljanom. — V Ljubljani, dne 24. maja 1919. — Predsedstvo deželne vlade za Slovenijo: dr. Žerjav m. p.

Največje sveto pismo na svetu je pisano v hebrejskem jeziku ter tehta 320 funtov. Trije moški ga imajo dosti nesti. Rečeno sveto pismo ima svojo zgodovino ali bolje povedano, svojo legendo. V letu 1512. je baje ponudil benečanski sindikat papežu Juliju II. težo svetega pisma v zlatu. Torej toliko zlata, kolikor tehta sveto pismo. Julij II. je to ponudbo odklonil. Koliko milijonov je danes vredno to sveto pismo!

Ljudožrci. Švedski raziskovalec dr. Kaudern, ki se je mudil na Cebesu, je pisal v svojo domovino pismo, v katerem je poročal lepo dogodbico. Dr. Kaudera je stal pri nekem Kanibalu „dobremu in zelo staremu možu“, kateremu se je silno za malo zdelo, ko mu je raziskovalec dejal, da spada njegov rod k ljudožrcem. „Nikoli v svojem življenju nismo bili ljudožrci“, je dokazoval stari kanibal, „mi smo požrli vedno samo glave ubitih sovražnikov“.

Razglas o prihodnjem tečaju podkovske šole v Ljubljani. Novi šolski tečaj na podkovski šoli Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani se prične 1. julija 1919. Poleg podkovstva se učenci podkovske šole uče tudi ogledovanja klavne živine in mesa. Kdor želi biti sprejet v podkovsko šolo, naj vloži prošnjo za sprejem ter naj ji priloži: 1. krstni list; 2. domovinski list; 3. zadnje šolsko spričevalo; 4. učno spričevalo v dokaz, da se je podkovstva izučil pri kakem kovaškem mojstru; 5. nravstveno spričevalo. Sinovi siromašnih staršev, ki hočejo prositi za podporo, naj predložijo tudi ubožni list. Prošnje za sprejem v podkovsko šolo naj se do dne 15. junija 1919 vpošljejo ravnateljstvu podkovske šole v Ljubljani. Tečaj traja

do konca decembra 1919. Kdor napravi skušnjo, more po zakonitih predpisih dobiti patent podkovskega mojstra; brez skušnje pa ne more nihče izvrševati podkovske obrti. Pouk v podkovski šoli je brezplačen; učenci morajo skrbeti le za živež in potrebne šolske knjige. Stanovanje imajo učenci v šolskem poslopju. Učenci naj se zglase dan pred pričetkom tečaja v podkovski šoli v Ljubljani, Poljanska cesta štev. 59. Ker je v slovenskih krajih še vedno premalo v podkovstvu in spoznavanju kopitnih bolezni izučenih kovačev ter izurjenih oglednikov klavne živine in mesa, naj bi skrbela županstva, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača in oglednika klavne živine in mesa. — Skušnje na podkovski šoli v Ljubljani se bodo vršile dne 28. in 30. junija t. l., in sicer 28. junija skušnja iz podkovstva za kovače, ki niso obiskovali podkovskega tečaja, 30. junija pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, ki hočejo delati to skušnjo, naj se pismeno javijo ravnateljstvu podkovske šole v Ljubljani do 15. junija t. l. — Ravnateljstvo podkovske šole Slov. kmetijske družbe v Ljubljani

Dopisi.

Iz Semiča. Marijina družba je priredila 4. nedeljo po Veliki noči šmarnični izlet k Mariji Pomočnici na Smuk. Saj je pa tudi cerkvica na Smuku ena izmed najbolj priljubljenih božjih potov v Belokrajini. Nad Semičem vodi med vinogradi, hrastovimi lozami in košenicami strma pot navkreber do zapuščenega grajskega poslopja vrh gore, ki te spominja na tabore in boje turških časov. Od tu do cerkvice se razprostira prostorna košenica z divnim razgledom po vsi Belokrajini in sosedni Hrvatski in je kakor vstvarjena za ljudske shode in sestanke. Voditelj družbe g. kaplan Vindišar je v primernem nagovoru povdarjal razširjenje in čitanje onih člankov Bogoljuba, ki so najbolj primerni sedanjim razmeram. Dve sv. maši sta se opravili (prva slovesno) pred Najsvetejšim, kjer je klečalo nad 300 družbenic in opravilo slovesno uro molitve. Popoldan so bile slovesne šmarnice, spremljane z menjajočimi Marijinimi kiticami. Opravila se je tudi ura molitve za zedinjenje razkolnikov, nakar je domači duhovnik Belokranjec razložil postanek Jugoslavije in veliko nalogo, katero imajo katoliški Slovani izvršiti za zedinjenje razkolnikov. Duh in potrebe časa nas silijo k temu in treba odpraviti razne predsodke, ki so razširjeni med katoliškimi Slovenci in Hrvati glede „vlahov“ to je pravoslavnih (razkolnikov). Povdarjal je v govoru, da nam treba tistega duha za zedinjenje vzhodne cerkve, katerega so kazali križarji, ki so šli z geslom: „Bog hoče“ osvobodit svete kraje iz rok nevernikov. V Rimu kažejo naklonjenost za slovansko bogoslužje, ker jih vodi duh edinosti za edino zveličavno cerkev, da preženejo predsodke, ki so jih imeli razkolniki od latinskega bogoslužja. Polni navdušenja, z geslom „Bog hoče“, da se zedinimo, smo se razšli v dobri nadi, da bo ta shod še bolj pomnožil našo ljubezen in molitve Belokranjcev za razkolno „bračo“ na Balkanu.

Iz Črnomlja. Cvetoči maj je privabil sveto navdušenje med Belokranjci za našo Jugoslavijo, ki se je pojavilo letos v izredno velikem številu mlajev v mestu in okolici. Kraljica majnika, ki je kraljica Jugoslavije, lahko z zadovoljstvom zre na ovenčane mlaje, ki se v vsaki vasi dvigajo Njej v čast razven ene žalostne izjeme, kjer se je napravil napis: živela socijalna demokracija (menda dotični ne znajo, kaj počenjajo). — Črnomelj ima letos kar tri mlaje: pri mestni tehtnici, pri Starihavih in na kolodvoru. Krasen je vitki in visoki mlaj v Vojnivasi. Loka ima dva, na obeh straneh vode. Okoliške vasi: Svibnik, Kočevje, Dobliče, Grič, Maverl, Rodine, Otavec, Petrovavas, kar tekmujejo med sabo, kako bi se bolj „postavili“ z lepim mlajem. Kraljica miru, ozri se na naše čaščenje in žrtve!

Franjo Neubauer:

Tam na Koroškem . . .

Tam v zemlji ponosnih gorá
in bistrih in sinjih vodá
tri koče na griču stojijo,
v pomladnem se solncu belijo
in gledajo doli na cvetne doline,
odpirajo line in čakajo sine,
očete in brate
in vabijo v svate.
Pod góro tekó pa vodíce
in hišicam trem
pretežke šumijo novice:
kako je težkó
junaškim možem
za rodno zemljó!
Zaprejo se line,
odpró bolečine
potokom solzá
iztek iz srcá . . . . .
Pod solnce priplava oblak,
na hišice leže pa mrak.
Oblaki gosté se
in koče temné se
in burja nad njimi ječé
opeva bolest in gorjé!

4% državno posojilo se vrne v 6 mesecih

Doneski k vremenoslovju Bele Krajine.

(17) J. Šašelj.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

Tudi julij je bil nenavadno neuljuden, grd, moker in hladen. Deževnih dni smo imeli 18. Včasih je deževalo kar več dni zaporedoma, kakor v jeseni. Nekatere dni pa smo imeli zopet prav aprilsko vreme, ko je deževalo po večkrat na dan. Imeli smo tudi nevihte s hudimi nalivi, kakor 23., 29. okrog 5. ure popoldne, in zopet 30. popoldne ob pol 3. uri. Najhujši je bil 23. malo pred poldnem, ko je bil pravi ciklon, ki je naredil veliko škode, posebno na sadnem drevju, deloma v vinogradih, posebno na turšici, ki je močno polegla, in na strehah, katere je razkril. Največ škode je naredil v Tribučah, kjer je več sadnih dreves kar polomil in izkrčil, in sadje močno otresel. Tudi turšica je bila tam skoraj vsa polegla. Juretu Vipavcu h. št. 15. pognal je vihar voz naložen s strnijo izpod pristreška pri skednju. Tudi drugod po Kranjskem in drugih deželah, po Štajarskem, in posebno še v Trstu, je naredil ciklon v istem času ogromno škodo, kakor je poročal „Slovenec“. Zaradi obilnega deževja niso mogli ljudje sušiti in spravljati krme, žeti in sušiti strni, orati in sejati repe, posebno še zadnji teden v mesecu. Tudi za trto je bila ta moča izredno slaba, ker niso mogli ljudje ne škropiti ne žvepljati, ker je dež vse sproti izpral. Ugodna pa je bila mokrota za otavo, ki je bila prav lepa, in za peso in zelje.

Mesec avgust pa je bil nenavadno lep, vroč in suh. Imeli smo navadno prav lepe, solnčne in vroče dni in v zadnji tretjini tudi že občutljivo sušo. Deževalo je le nekaj malega v petih dneh, večinoma je bila le dobra rosa. Da ni deževalo, je bila kriva burja, ki je, zlasti v drugi polovici vedno držala in odganjala deževne oblake. Huda vročina in lepo solnčno vreme je bilo posebno ugodno za grozdje, a za druge pridelke, kakor repo, zelje, peso in korenje pa slabo. Prav lahko so spravljali tudi trave, otavo in strnišča. Koncem meseca je bilo primanjkalo ljudem že vode po kalih in vodnjakih.

V prvi polovici septembra smo imeli prav lepo in gorko vreme, večinoma tudi solnčno. Druga polovica pa je bila grda in je večkrat deževalo posebno od 21. do 24. skoraj neprenehoma. 5. popoldne okrog 5. ure nastal je po hudi vročini in suši vihar z velikim nalivom, med katerim je padala nekoliko tudi toča, ki je bila debela nekatera kakor orehi. Pri nas večinoma ni naredila dosti škode, pač pa v Marindolu, kjer je pobelila, deloma pa tudi na Vrhovcih, Bednju in Pribincih, in nekoliko tudi v Mali in Veliki Plešivici, kjer je napravila nekaj škode na grozdju. Prav močno pa je bila padala, kakor je bilo slišati, v Dubravah in Suhotincu. Tudi 13. po noči ob 1/4 8 je padala med hudim nalivom zopet nekoliko toča. V noči od 21. do 22. pa je zapal na Gorjancih nad sv. Frančiškom do Planine prvi sneg. 30. pa smo imeli po dragah mraz.

Oktober je bil po večini ugoden. Imeli smo večkrat lepe, solnčne in gorke dni. Deževalo je sicer tudi večkrat, pa le po malo. Ker nismo imeli posebnih mrazov, je ostalo listje po trtah še ves mesec.

Novembra je bila prva polovica večinoma ugodna, večkrat lepa in gorka, v drugi polovici pa neugodna. Imeli smo večkrat meglene in oblačne dni. Bilo je tudi hladno. V noči 12. je močno snežilo, a je sneg kmalo izginil. Tudi sicer je še parkrat snežilo po malo.

Mesec december je bil večinoma prav ugoden in nenavadno gorak. Sicer je bila večkrat megla ali oblačno, vendar pa smo imeli tudi nekaj prav lepih dni. Deževalo je večkrat, a snežilo pa malo. Le na sv. večer je snežilo vso noč in na sv. dan dopoldne in je palo nekoliko snega, ki je pa za kake 3 do 4 dni že izginil. Tudi v noči od 23. do 30. je nekoliko pobelil. Toplo pa je bilo skoraj ves mesec in je bil toplomer, razun prvih 3 dni in 31. zjutraj, ves mesec na ničli, ali nad njo. Vsled nenavadne gorkote so cvetele marjetice, jagode, naglji itd.

L. 1915. Prva tretjina januarja je bila prav ugodna, gorka in skoraj brez snega, le v noči od 10. do 11. je malo zapal. Imeli smo nekaj prav lepih, toplih in solnčnih dni. V prvem tednu meseca so prihajali nekateri šolarji celo bosi v šolo. Zvečer smo videli celo govnjače (geotrupes stercorarius), ki so letali okoli, kakor v spomladi. Tudi druga tretjina je bila precej ugodna in gorka, četudi je parkrat snežilo. Izredno grda pa je bila zadnja tretjina meseca, ker je prav obilo snežilo, kar več dni zaporedoma, posebno od 26. do 28., in smo imeli prav veliko snega, bilo ga je čez pol metra na debelo, da 6 dni ni mogel priti poštni sel iz Črnomlja k nam. Vendar pa zima ni bila huda do 30. Ta dan pa je kazal toplomer zjutraj ob 7. uri 9 C, 31. pa 14 C. Popoldan pa je bil ves mesec samo 4 dni pod ničlo, največ 31. 6 C. Ker je bil pa zapal sneg nenadoma in tako debel, ostalo je več gospodarjev popolnoma brez drv, ker so mislili, da jih bodo vozili lažje na saneh po snegu, a zdaj pa niso mogli zaradi predebelega snega nikamor, ker je bil sneg živini do vampa. Primorani so bili sekati kar sadno drevje po vrtih ali v bližini cest, da so imeli s čim kuriti. Sneg je pa polomil tudi precej drevja, posebno sadnega. Kako debel sneg smo imeli, nam priča tudi to-le: 28. je hotela priti neka oseba iz Ljubljane k nam v vas Dolenjce. Sporočila je domu, da naj jo čaka voz v Črnomlju, kamor se je pripeljala z vlakom. Toda ker ni mogel od nas nikdo v Črnomelj, najela je tam sani. Pa sta se dopeljala po naši cesti samo četrt ure daleč iz Črnomlja in sta se morala vrniti v Črnomelj, od koder se je odpeljala oseba zopet v Ljubljano, ker ni mogla nikamor.

Na prodaj

koza-dojilka in 10 tedenski mladič (kozica). Čista švicarska pasma. Naslov se izve pri upravništvu „Dol. Novic“.

Ajbiš pelin meliso

in druga zdravilna zelišča, korenine in semena : kupi

-- lekarna J. BERGMANN --

Novo mesto.

Tvrdka E. GUŠTIN v Metliki - dobavlja

poljedelske stroje

vseh vrst. — Zahtevajte cenik!

V slovo!

Ker mi radi pomanjkanja časa in službenih razmer ni bilo mogoče se osebno posloviti od prijateljev in znancev, kličeva na tem mestu vsem krepak jugoslovanski pozdrav ter na veselo svidenje po končani dobi dela.

Ljubljana, 25. maja 1919.

Pepca in Fr. Rifelj.

Proda se

v gostilni „Tuček“ steklena stena, razne svetilke, razne steklenice, staro železje in druga drobnjava.

V najem dam lepo stanovanje

nad vinsko kletjo, v vinski gorici Gorenjce, štiri minute od kolodvora Semič. Samo dvema osebama, sposobnima za vinska trgovca.

Janez Jerman, Sadinja vas št. 20, p. Semič.

I. in največja jugoslovanska tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-likanje perila.

Barva vedno vsakovrstno blago,

čisti obleke,

svetlo lika ovratnike, zapestnice, srajce.

Hitra in točna izvršitev. — Nabiralnica:

Novo mesto, Glavni trg št. 73

hiša Kino Jugoslavija.

Razvedrilo.

V gostilni. Gost: „Kako je pivo gorko — ali nimate nič ledu?“ — Natakar: „Seveda ga imamo, pa je v tej vročini tudi gorak postal!“

V šoli. V nalogi „v čem je voda koristna“ zapiše en dijak tudi ta-le stavek: „Če bi ne bilo vode, bi ne bil mogel Krištof Kolumb Amerike najti.“

Ob vojskinem času. Gostilničar: „Kako vam diši ta nova jed?“ — Gost: „Prav dobro, le nekaj ima, kar ji manjka.“

Ob vojskinem času. Nekaj je pa zdaj vendar dobro. Prej mi ni nobena jed dišala, — sedaj pa vsaka, posebno kadar je zmanjka.

V letovišču. Gospodična: „Mamka, pridite brž v sobo, v moj umivalnik je ravnokar žaba skočila!“ — Gospodinja: „Bodite brez skrbi, gospodična, žaba živi v vodi — ne bo utonila!“

Pomislek. „Radoveden sem, kako bo izpadla moja tožba z mlinarjem. Ali naj prisežem, ali moram priseči, ali smem priseči?!“

Po pravici povedal. Sodnik: „Ali ste ukradeno prasé kar na mestu zaklali, razsekali in v nahrbtnik spravili?“ — Tat: „Ja, gospod sodnik; klobas delati ni bilo varno!“

Dobra zastopnost. A: „Ali se zastopiš s svojo ženo?“ — B: „Pa še kako! Dopoldne delam, kar ona hoče; popoldne dela pa ona, kar hoče — in tako je med nama vedno zastopnost.“

Pri zdravniku. Zdravnik: Če se hočete kašlja iznebiti, gospod logar, ne smete piti ne vina, ne piva, ne žganja; tudi kaditi ne smete!“ — Logar: „Torej menite gospod, da smem le še kašljati?“

Galantni berič. Gospodična: „Klavirja mi vendar ne bote zarubili, moje srce je nanj navezano!“ — Berič: „Ja, gospodična, potem moram pa tudi vaše srčice zarubiti!“

V hotelu. Tujec: „Prosim, da bi me jutri ob petih poklicali!“ — Gospodar: „Bodite brez skrbi, vas bodo že stenice zbudile!“

Pri slovesu. Predsednik: „Prav do srca mi sega, gospodje, udanost, ki mi jo skazujete sedaj pri slovesu. Le eno naj vas smem še vprašati: Ali sem se vam tako priljubil . . ., ali ste veseli, da se me bote iznebili?“

Izdajatelj in založnik J. Krajec nasl. Odgovorni urednik Urban Horvat. Tisk J. Krajec nasl.